

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Александрия Иванова Генджова,

Факултет по химия и фармация на Софийския университет „Св. Кл. Охридски“,
на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ в
област на висше образование Педагогически науки, професионално направление 1.3.
Педагогика на обучението по... докторска програма Методика на обучението по химия
Тема: **Модел за интегрирано изучаване на химия и английски език в българското
средно училище**

Автор: **Ирина Петрова Андонова**

Научен ръководител: **доц. д-р Елена Бояджиева**, СУ „Св. Климент Охридски“

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Настоящото становище е изготвено при спазване изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Софийски университет „Св. Климент Охридски“ и в изпълнение на Заповед на Ректора № РД-38-84/12.02.2024 г. за утвърждаване на състава на научното жури.

Автор на дисертационния труд е Ирина Петрова Андонова. Тя е зачислена като задочен докторант във Факултета по химия и фармация на СУ „Св. Климент Охридски“ на 01.02.2019 г. и е отчислена с право на защита на 01.02.2023 г.

Представените от Ирина Андонова документи на хартиен и електронен носител са в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение, както и на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

2. Общо представяне на дисертационния труд

Предложеният ми за резензия дисертационен труд има основен обем от 187 страници. Структуриран е съответно на въведение, четири глави и заключение, литература и приложения (от 93 стр.). В изложението са включени са 36 таблици и 26 фигури. Използвани са голям брой литературни източници – 254, от които 16 са на кирилица и 238 – на латиница.

3. Актуалност на тематиката

Въпросът за това как трябва да се подготвят младите хора, за да се справят с предизвикателствата на времето, в което живеем, рефлектира както в съвременното природонаучно образование, ориентирано към компетентности, така и в преподаването на чужди езици. Този въпрос води до преценка на ролята на езиците в рамките на природонаучното образование и на ролята на науката при преподаването на чужди езици. Един от начините за решаване на този проблем е интегрираното учене на съдържание и език или образователният подход (CLIL).

В центъра на настоящата работа е поставено търсенето и изграждането на подходящ модел на CLIL, който да бъде приложен в преподаването на природни науки, в частност в обучението по химия и опазване на околната среда на английски език. Намирам изследването за значимо за решаване актуалните проблеми в образованието в съответните области. Поставената цел на изследването е реална, и е зависимост от характера на проблематиката и времето, с което е разполага авторът.

4. Познаване на проблема

Въз основа на подбор, проучване и систематизиране на голям брой съвременни литературни източници докторантката представя едно комплексно и изчерпателно изясняване на същността и практиката на интегрирано обучение по съдържание и език (CLIL). Разглежда се критично многоизмерния образователен подход като се анализира развитието му, повлияно от съвременните философски и теоретични ориентации в образованието и научни изследвания. Представят се практики на CLIL в различни контексти и контекстуални разлики между тях. Разискват се задълбочено предимствата и ограниченията на подхода.

В тази част от дисертационния труд високо оценявам умението на г-жа Андонова да анализира съдържанието на литературни източници, да сравнява идеи и концепции, да прави изводи и обобщения.

В търсене на работещи решения на формулираните задачи, в работата се поставя въпросът за изграждане на структурно-функционален модел за приложение на интегрирано изучаване на химия и английски език в българското средно училище.

За постигане на поставената цел с научни методи и средства се работи изключително детайлно и систематично както при определяне на теоретичните основания на модела 6C's, така и на условията за неговата реализация, вкл. подбор на възрастова група ученици, на учебно съдържание, интегриране на съдържание и език чрез учебните

програми, разработване на методика за провеждане на уроци CLIL и за оценяване, както и дидактически материали, съответстващи на изискванията на модела.

Тук се проявяват не само качествата на г-жа Андонова като изследовател, но и професионалните ѝ качества като опитен учител.

5. Методика на изследването

В изследването е използвана е комплексна методика (анкетирание, тестиране, наблюдение) и подходящ набор от апробирани и валидирани инструментариум.

Изследователски методи и инструментариум, събраните и обработени материали, както и последователността на провеждане на проучванията в дисертацията са прецизно и точно описани. Това позволява ясно разбиране на същността на извършените изследвания, както и бъдещото им възпроизвеждане от други изследователи.

Докторантката демонстрира отлични умения за събиране, обработка и анализ на данни.

Получените резултати са разгледани във връзка с използваните при изследването методи и разработената методика на интегриране на съдържание и език.

Теоретичното обобщение на резултатите показва *положително влияние на използваната методика върху ученическите постижения* както по химия и опазване на околната среда, така и по английски език и *нагласите, мотивацията и самооценката* на учениците, тяхната културна, здравна и екологична осъзнатост, взаимопомощ и сътрудничество.

Важен извод е, че *груповата работа по проекти е особено ефективна* за формиране ключови компетентности и създава условия в най-пълна степен да се разгърне потенциалът на предложениния 6С модел.

Направените обобщения и заключения дават основания да се твърди, че целта на дисертационния труд е изпълнена.

6. Оценка на дисертационния труд и приносите

Предложеният ми за резензия дисертационен труд е много добре планирано, структурирано и проведено оригинално авторско изследване с научно-приложен характер.

Ясно могат да се очертаят основните приносните моменти при решаване на поставените научни въпроси:

1. *Обоснован е модел на интегрирано учене на съдържание и чужд език (CLIL) в обучението по химия на английски език, която в най-голяма степен да отразява дуалната природа на CLIL в български контекст.*

2. *Разработена цялостна методика и дидактически средства за внедряване на модела в практиката на обучението по химия на английски език в CLIL-среда.*

3. *Изследвана е приложимостта и ефективност на модела по отношение на интегриране на ученическите химични и езикови знания и умения и формиране на положително отношение към изучаването на предмета химия на английски език.*

7. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Съдържанието на дисертационния труд е отразено в три публикации, в които Ирина Андонова е съавтор. Тези публикации удовлетворяват минималните национални изисквания по Закона за развитие на академичния състав за присъждане на образователната и научна степен „доктор“.

Освен това докторантката има авторство и съавторство и в други научни публикации, учебни помагала, както и участие в множество конференции и проекти.

8. Автореферат

Предложеният проект за автореферат представя основното съдържание на дисертационния труд и дава ясна визия за извършеното от докторантката.

9. Бележки, препоръки и въпроси

В изложението на изследването се коментират повече зависими променливи и методи за тяхното оценяване, отколкото са дадени в методологичната рамка в глава Първа.

Добре би било също така да има е списък на приложенията в съдържанието.

Към докторантката имам следните въпроси:

Постигането на кои цели на CLIL е най-голямо предизвикателство според Вас: тези, които са свързаните с контекста (напр. с изискванията на учебната програма); свързаните с съдържанието (напр. изграждането на учебни умения); свързаните с езика (напр. подобряването на езиковите компетенции); свързаните с ученето (напр. разнообразяването на методите на преподаване) или свързаните с културата (напр. разширяването на културната осъзнатост)? Защо?

Заклучение

Дисертационният труд съдържа научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в педагогическата практика и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на СУ.

Работата на Ирина Андонова показва, че тя притежава необходимите теоретични знания по изследваната тематика и демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване. Разработеният модел, методика и материали имат възможности за обогатяване и успешно прилагане не само на обучението по химия на английски език, но и на обучението други предмети и други чужди езици.

Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на докторант Ирина Андонова в област на висше образование Педагогически науки; професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по...; Методика на обучението по химия.

14.05. 2024 г.

Изготвил становището:.....

(доц. д-р Александрия Генджова)